

Innst. S. nr. 222

(2000-2001)

Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Ågot Valle og Hallgeir H. Langeland om økologisk landbruk

Dokument nr. 8:65 (2000-2001)

Til Stortinget

Sammen drag

Internasjonalt landbruk er preget av industrialisering, lange transporter, prispress og stadig større bruksenheter. Dette er ifølge forslagsstillerne måter å produsere på som i seg selv er sykdomsfremkallende. I Norge har ikke utviklingen kommet så langt ennå. Der som en ikke legger om kursen i norsk landbrukspolitik, vil imidlertid Norge kunne miste sin hittil gode stilling når det gjelder trygg mat, og slik miste muligheten til å konkurrere på kvalitet, dyrevelferd, helse og matvaretrygghet. Det er behov for å tenke nytt og finne ut hvordan man på lengre sikt skal bygge opp et bærekraftig jordbruk også i Norge. Både langsiktige tiltak og straksomlegging er nødvendig. Målene for norsk landbruk må være å produsere trygg mat på en miljøvennlig måte som gir flest mulig arbeidsplasser og desentralisert bosetting. Trygg mat-strategien kombinert med en sterk allianse mellom forbruker og bonde er derfor det eneste som kan sikre landbrukets framtid i Norge.

Norge har naturgitte fordeler når det gjelder å ha kontroll på smittespredning og sykdom. Besetningene er små, avstanden mellom brukere er større enn på kontinentet, klimaet er fordelaktig når det gjelder sykdomsutvikling og det er liten transport av levende materiale over grensene. Disse fordelene må en dra full nytte av og gjøre til vårt konkurransefortrinn. Forslagsstillerne mener at norsk landbruk må legges om etter to hovedlinjer. Tilskuddsordninger og avgiftspolitikken må legges om slik at en oppnår omlegging til økologisk forsvarlige driftsformer i konvensjonelt landbruk. Heløkologisk landbruk må utvikles med sikte på en veiviserrolle. Markedsføring og tilgang på økologisk produsert mat må styrkes. Videre må en fortsatt satse på kombinasjonsbrukere. Dette gir flest arbeidsplasser, sikrer distriktsjordbruket og gir det beste grunnlag for å redusere miljøskader og styrke dyrevelferd.

Økologisk landbruk i Norge står nå ved en skilleveg. Mislykkede satsinger i markedet skyldes ofte halvherjet produktsatsing og slett markedsføring, noe som truer utviklingen av økologisk landbruk som distriktsnæring og leverandør av viktige fellesverdier til samfunnet. I St.meld. nr. 19 (1999-2000) legges det vekt på at 10 pst. av jordbruksarealet skal være økologisk om 10 år, og at økologisk landbruk gir norsk matproduksjon økt mangfold og tilleggsverdier som bør tas ut i markedet. Til målet om 10 pst. økologisk areal er knyttet en reservasjon om markedsforholdene som gjør målet relativt uforpliktende. Målene i meldingen følges heller ikke av tilstrekkelige virkemidler, hverken der eller i de årlige budsjettbehandlingene. Det er derfor behov for en styrket og mer koordinert innsats på flere områder. Skal målene om trygg mat nås, må det etter forslagsstillerne mening utarbeides en helhetlig politikk for å styrke generell økologisering av konvensjonelt landbruk og en helhetlig strategi for å styrke det økologiske landbruket. Det trengs derfor en egen stortingsmelding som tar for seg behovet for økt og koordinert innsats gjennom forskning, utdanning, produksjon, markedsføring og omsetning.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en egen stortingsmelding om økt satsing på økologisk landbruk."

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Erling Brandsnes, Gunnar Breimo, Mimmi Bæivi, Karin Kjølmoen, Kjell Opseth og Rita Tveiten, fra Kristelig Folkeparti, Randi Karlstrøm og Jon Lilletun, fra Høyre, Ansgar Gabrielsen og Ivar Kristiansen, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm, fra Senterpar-

tiet, lederen Morten Lund, fra Venstre, Leif Helge Kongshaug, og representanten Terje Knudsen, viser til vedlagte brev fra landbruksministeren datert 18. april 2001 der det redegjøres for det arbeidet som gjøres for å øke produksjonen av økologiske produkter. Blant annet er det i løpet av 1999 og 2000 utarbeidet strategier og handlingsplaner for økologisk landbruk på sentrale områder som forskning og markedsutvikling. Komiteen har merket seg at tilskuddsordningene rettet mot de økologiske produsentene er evaluert og at evalueringen konkluderer med at ordningene nå har en hensiktsmessig innretning. Ifølge departementet har man en forholdsvis god oversikt over hvilke grep som det er nødvendig å ta framover for å nå målsettingen om 10 pst. økologisk areal innen 2010. Komiteen har for øvrig merket seg at statsråden i forbindelse med årets jordbruksoppgjør vil gå inn for å styrke satsingen på økologisk landbruk.

Etter komiteens syn er målet om 10 pst. økologisk areal innen 2010 et ambisiøst mål innenfor det distribusjonssystemet vi har i dag og det vil kreve at en i perioder støtter produksjonsvekst som ikke har et fullgodt markedssystem. Et godt distribusjonssystem vil kreve at den økologiske produksjonen kommer på et høyere nivå.

Komiteen er enig i at det bør legges til rette for økt utbredelse av økologisk landbruksproduksjon i Norge. Komiteen viser til at Regjeringen i St.meld. nr. 19 (1999-2000) skisserte en målsetting om at ti pst. av det totale jordbruksarealet skal være omlagt til økologisk areal i løpet av en tiårsperiode. I Innst. S. nr. 167 (1999-2000) sluttet komiteen seg til dette, men la til grunn at arealmålet måtte vurderes i forhold til utviklingen på markedssiden. Komiteen mente samtidig at en merpris i markedet er en forutsetning både for utvikling av det økologiske landbruket og for produsentenes økonomi. Komiteen slutter seg til dette og forutsetter at det er etterspørselen og markedsmulighetene både i Norge og utlandet som i siste instans blir styrende for størrelsen på det økologiske landbruksarealet. Komiteen viser til vedlagte brev fra statsråden, hvor det påpekes at "I den opptrappingsperioden vi nå er inne i, må vi imidlertid være villige til å godta at det kan oppstå tidvis ubalanse mellom tilbud og etterspørsel".

Komiteen vil framheve tradisjonelt landbruks fortrinn med relativt lavt forbruk av sprøytemidler mot skadedyr, relativt allsidige produksjoner, en spredt husdyrproduksjon som reduserer risiko for smittespredning og en god utnytting av utmarka som økologiske fortrinn som norsk landbruk må ta vare på og profilere seg på overfor norske forbrukere. En mer generell økologisering av det tradisjonelle jordbruket ville derfor kanskje gitt større miljøeffekter enn å ren-

dyrke den økologiske filosofien for de få. I forbindelse med statsbudsjettet fram til 2010 bør regjeringen gi årlige rapporter om framdriften mot målet for økologisk produksjon og målet om en mer miljøvennlig konvensjonell landbruksproduksjon.

Komiteen er for øvrig enig med statsråden i at hele verdikjeden fra jord/fjord til bord må sees i sammenheng og at det er en målsetting at landbruket gjennom en aktiv miljø- og ressurspolitikk skal utvikles med sikte på å oppnå økologisk bærekraft. Komiteen har videre merket seg at det er utarbeidet en egen miljøhandlingsplan for næringen.

Komiteen ser det ikke hensiktsmessig med en egen melding om økologisk landbruk på det nåværende tidspunkt. Komiteen ber imidlertid om at Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet gir en vurdering om hvordan en kan økologisere norsk matproduksjon samtidig som en arbeider mot målet om at 10 pst. av jordbruksarealet skal være økologisk innen 2010. Et viktig arbeid med økologiseringen må være å redusere energibruken i matproduksjonen og sikre "kortreist norsk mat" til norske forbrukere.

I flere regioner av Norge vil det ikke være økonomisk grunnlag for å lage logistikk for både en økologisk produksjon og en konvensjonell. Den økologiske produksjonen har også innenfor dagens effektivitetskrav biologiske utfordringer med hensyn til å finne godt nok plantemateriale som kan nyttes i den subarktiske sonen. Komiteen viser til sine merknader i forbindelse med St.meld. nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon - jf. Innst. S. nr. 167 (1999-2000) - der en framhever behovet for et studium innen arktisk landbruk og naturbruk ved universitetet i Tromsø:

"... Et slikt studium vil være viktig for å komme i gang med en rekke FOU-oppgaver relatert til nordområdenes spesielle klimatiske forhold, rettighetsspørsmål og utfordringer innen forvaltning av utmarka i hele den cirkumpolare område i Barentsregionen."

Komiteen ber Regjeringen vurdere mulighetene for å iverksette det nevnte studiet ved Universitetet i Tromsø fra høsten 2001.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:65 (2000-2001) - forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Ågot Valle og Hallgeir H. Langeland om økologisk landbruk - avvises.

Oslo, i næringskomiteen, den 3. mai 2001

Morten Lund
leder

Randi Karlstrøm
ordfører

Kjell Opseth
sekretær

Vedlegg**Brev fra Landbruksdepartementet v/statsråden til komiteen, datert 18. april 2001****Vedrørende Dokument 8:65 (2000-2001)**

Viser til brev fra Næringskomiteen av 28.03.01 der det bes om Landbruksdepartementets vurdering av stortingsrepresentantene Karin Andersen, Ågot Valle og Hallgeir H. Langeland sine forslag knyttet til økologisk landbruk. Representantene ber Regjeringen utarbeide en egen stortingsmelding om økt satsing på økologisk landbruk.

Det er i løpet av 1999 og 2000 utarbeidet strategier og handlingsplaner for økologisk landbruk på sentrale områder som forskning og markedsutvikling. I disse planene er både muligheter og flaskehals for videre utvikling analysert og nødvendige tiltak er identifisert. Videre er tilskuddsordningene rettet mot de økologiske produsentene evaluert. Evalueringen konkluderer med at tilskuddsordningene nå har en hensiktsmessig innretning. Det er også utarbeidet utredninger knyttet til utfordringer på spesielle områder, f.eks produksjon av økologisk korn. Slik jeg ser det, har vi derfor forholdsvis god oversikt over hvilke grep det er nødvendig å gjøre framover for å nå målsettingen om 10% økologisk areal innen 2010. Etter min mening er det konkrete tiltak og handling som nå må til for å bringe utviklingen framover. Jeg ser det følgelig som lite hensiktsmessig å utarbeide en egen stortingsmelding om økologisk landbruk på det nåværende tidspunkt. Jeg er imidlertid enig i at det er nødvendig å øke innsatsen knyttet til å utvikle økologisk landbruk i Norge og jeg vil derfor gå inn for å styrke satsingen på økologisk landbruk i forbindelse med årets jordbruksoppgjør.

Jeg ønsker for øvrig å gi noen generelle merknader til representantenes forslag.

Den siste tiden har situasjonen for landbruket i Europa dessverre vært kritisk med tanke på utbruddene av BSE (kugalskap) og munn og klovsyke. Denne situasjonen har medført at det er satt søkelys på konsekvensene av dagens landbruks- og handelspolitikk. I tilknytning til dette, har økt satsing på økologisk landbruk vært framme i diskusjonen. Jeg vil derfor understreke at den ene eller annen driftsform i seg selv ikke er noen garanti mot sykdommene. Spesielt gjelder dette munn og klovsyke der smitten rammer tilfeldig. Økologisk drift vil derfor ikke kunne hindre utbrudd, hvis smitten først kommer. Når det er sagt, er det klart at økologisk produksjon, både i seg selv og gjennom overføringseffekter til det konvensjonelle landbruket, kan bidra til å føre landbruket i en mer økologisk bærekraftig retning.

Generelt sett legger vi i vårt arbeid stor vekt på at norsk jordbruk, på kort og lang sikt, skal bidra til å sikre forbrukerne en stabil og fullgod matforsyning. Dette omfatter både mengde, kvalitet og pris, at maten er trygg og at den produseres på en etisk akseptabel og økologisk og samfunnsmessig bærekraftig måte. Hele verdikjeden fra jord/fjord til bord må her sees i sammenheng. Det er videre en målsetting at det norske landbruket, gjennom en aktiv miljø- og ressurspolitikk, skal utvikles med sikte på å oppnå økologisk bæ-

kraft. Dette er en målsetting vi arbeider aktivt for å oppnå både gjennom miljøarbeidet i landbruket generelt og gjennom vår satsing på økologisk landbruk spesielt. Jeg vil i denne sammenhengen nevne at det er utarbeidet en egen miljøhandlingsplan for landbruket. Denne skal bidra til å tydeliggjøre landbrukets sektoransvar for miljø, hvilke prinsipper det bygger på og hvordan dette ivaretas i landbrukspolitikken.

Representantene peker i sitt innspill på at norsk landbruk ikke bør konkurrere på pris og volum. Jeg mener det her er behov for å understreke at det er nødvendig å arbeide ut fra en differensiert strategi for norsk landbruk, der det både legges vekt på kostnadseffektiv og billigere hverdagsmat, og på noe dyrere spesialiteter og økt mangfold. Det siste legges det bl.a til rette for gjennom verdiskapingsprogrammet for norsk landbruk.

Det er en målsetting at 10% av det totale jordbruksarealet i Norge skal være økologisk drevet innen 2010. Representantene peker på at målsettingen er knyttet opp mot en reservasjon om markedsforholdene og at dette gjør målet relativt uforpliktende. Jeg er svært opptatt av at vi skal nå målsettingen om 10% økologisk areal. Jeg vil imidlertid understreke at økt omsetning og forbruk av økologiske varer er en forutsetning for økt økologisk produksjon og vice versa. På samme måte som markedsaktørene er avhengig av økte volumer for å kunne omsette de økologiske produktene på en rasjonell og kostnadseffektiv måte, vil et velfungerende marked for økovarene være en viktig motivasjonsfaktor både for eksisterende økologiske produsenter og ikke minst for produsenter som vurderer å legge om. Jeg er derfor ikke enig i at markedsforutsetningene knyttet til målsettingen gjør målet uforpliktende. I den opptrappingsperioden vi nå er inne i, må vi imidlertid være villige til å godta at det kan oppstå tidvis ubalanse mellom tilbud og etterspørsel.

Jeg er for øvrig enig i mange av de momentene som trekkes fram når det gjelder utfordringer og tiltak knyttet til utviklingen av det økologisk landbruket i Norge. I vårt satsingsforslag til jordbruksoppgjøret, vil vi legge vekt på behovet for økt forskning, veiledning og informasjon. Vi ønsker også ta tak i utfordringene knyttet til markedet, bla gjennom å gi økonomisk støtte til foredlingsleddene innenfor sektorer med store logistikkmessige utfordringer. Verdiskapingsprogrammet legger videre til rette for økt lokal omsetning av økologiske varer. Det er helt klart et behov for bedre regionale forankringen av utviklingen og vi mener her det er viktig å tillegge fylkesmennene et større ansvar.

Både forvaltning, forskningsmiljøer, veiledningsapparat og økologiske organisasjoner jobber nå aktivt og målrettet. Jeg vil også hevde at vi har opprettet en god og konstruktiv dialog med de fleste aktørene i verdikjeden. Jeg mener derfor vi har en god strategi for arbeidet med å nå målsettingen om 10% økologisk areal innen 2010.